

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8CdoR/3/2023
Identifikačné číslo spisu:	4421203819
Dátum vydania rozhodnutia:	26.09.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:4421203819.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky - manželky É. P. P., narodenej XX. U. XXXX, Š., A. J. XXXX/XX, zastúpenej advokátom JUDr. Gergely Pšenákom, Nové Zámky, M. R. Štefánika 30, proti manželovi O.A. P., narodenému XX. U.Á. XXXX, Y. B. J. XX/a, XXXX W., Maďarsko, zastúpenému advokátom Mgr. Zsoltom Ördöghom, Nové Zámky, Turecká 36, o rozvod manželstva a úpravu práv a pomerov manželov na čas po rozvode k maloletým deťom: N. P., narodená XX. U. XXXX a N.Á. P., narodený XX. A. XXXX, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 7P/116/2021, o dovolaní navrhovateľky proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 31. marca 2023 sp. zn. 5CoP/10/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým rozhodnutím potvrdil uznesenie Okresného súdu Nové Zámky (ďalej aj „súd prvej inštancie“, alebo „prvoinštančný súd“) z 31. marca 2023, č. k. 7P/116/2021-271 o zastavení konania (výrok I.), o trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania (výrok II.).

1.1. Súd prvej inštancie zastavil konanie o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov voči maloletým z dôvodu nedostatku právomoci súdu v Slovenskej republike. Svoje rozhodnutie právne zdôvodnil ustanoveniami čl. I ods. 2, čl. VII ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom a § 161 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

1.2. Manžel navrhovateľky sa podaným návrhom domáhal zastavenia konania z dôvodu, že 30. septembra 2021 podal na Ministerstvo spravodlivosti Maďarska žiadosť o návrat maloletých detí, ktoré navrhovateľka neoprávnene premiestnila, resp. uniesla na územie Slovenskej republiky. Uznesením z 30. mája 2022, č. k. 2P/1/2022-552 Okresný súd Bratislava I nariadil návrat maloletých detí do krajiny ich

obvyklého pobytu, do Maďarska. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania mal za preukázané, že v danom prípade matka maloleté deti dňa 30. augusta 2021 zadržala na území Slovenskej republiky bez súhlasu otca, resp. opatrovníckeho súdu krajiny obvyklého pobytu maloletých detí.

1.3. Podľa názoru prvoinštančného súdu, obvyklým pobytom maloletých detí je Maďarsko. Maloleté deti sa narodili v Maďarsku a až do konca augusta 2021 v Maďarsku žili. Obe majú maďarské občianstvo. V mieste svojho bydliska v Budapešti navštevovali vzdelávacie zariadenie, maloletý N. základnú školu a maloletá N. materskú školu. Matka neoprávnene presťahovala maloleté deti bez súhlasu ich otca na Slovensko. Na konanie v tejto veci má teda právomoc maďarský súd.

2. Odvolací súd prevzal súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, vyhodnotenie rozhodujúcich skutočností, aplikáciu náležitých hmotnoprávných ustanovenia a s poukazom na § 387 ods. 2 CSP odkázal na správne a presvedčivé odôvodnenie písomného vyhotovenia uznesenia. Na zdôraznenie správnosti poukázal na čl. 3 bod 1, písm. a) a b) Nariadenia rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „Nariadenie rady“), ktoré upravuje právomoc súdov členského štátu vo veciach rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva a na čl. 8 ods. 1 tohto nariadenia, podľa ktorého majú súdy členského štátu právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.

2.1. Odvolací súd súhlasil so záverom súdu prvej inštancie, že v danej veci právomoc slovenského súdu nie je daná. Konštatoval, že vzhľadom na neprezentovanie úplných rozhodujúcich skutočností manželkou v návrhu na rozvod a ÚPP považoval za hodnoverné tvrdenia manžela a otca, podľa ktorých boli maloleté deti koncom augusta 2021, bez súhlasu otca zadržované na území Slovenskej republiky. Manželia mali pred týmto časom obvyklý pobyt v Maďarsku, manžel dňa 09. septembra 2021 podal na Okresný súd v Budapešti návrh na rozvod manželstva. Odvolací súd poukázal aj na návratové konanie vo vzťahu k maloletým deťom N. a N., v ktorom bolo rozhodnuté o nariadení povinnosti matke navrátenie maloletých detí do Maďarska, čo tiež potvrdzuje, že manželia mali obvyklý pobyt v Maďarsku.

2.2. Napokon odvolací súd konštatoval, že manželia domáhajúci sa rozvodu (manžel v Maďarsku a manželka na Slovensku v tomto konaní) mali obvyklý pobyt v Maďarsku, resp. obvyklý pobyt v Maďarsku zostal zachovaný manželovi, preto možno konštatovať, že podľa čl. 3 Nariadenia rady nie je v konaní o rozvod manželstva právomoc súdu v Slovenskej republike. Vzhľadom na uvedené odvolací súd napadnuté uznesenie ako vecne správne postupom podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 52 zákona č. 161/1995 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“).

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala navrhovateľka (ďalej aj „dovolaťka“) dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnila ustanoveniami § 420 písm. f) CSP. Tvrdenie odvolacieho súdu, že neprezentovala úplné rozhodujúce skutočnosti v návrhu na rozvod a ÚPP označila prinajmenšom za nepreskúmateľné a svojvoľné. Uviedla, že v návrhu dostatočne opísala skutkový stav a svoje tvrdenia podložila aj príslušnými dôkazmi. Práve otec bol ten, ktorý ním uvedené skutočnosti nevyvrátil žiadnymi relevantnými dôkazmi. Matka ďalej uviedla, že návrh o nariadenie neodkladného opatrenia (konanie bolo uznesením Okresného súdu Nové Zámky zo 07. septembra 2021, č. k. 7P/116/2021-43 vylúčené na samostatné konanie) odôvodnila tým, že s otcom maloletých detí po uzavretí manželstva žili v spoločnej domácnosti v Budapešti, odkiaľ však bola nútená spolu s maloletými deťmi odísť po predchádzajúcich nezhodách s otcom maloletých detí kvôli jeho agresívnemu správaniu a fyzickým útokom voči nej, keď bol pod vplyvom alkoholu, čo zdôraznia aj v návrhu na rozvod manželstva. V súčasnej dobe býva spolu s maloletými deťmi u svojich rodičov v Štúrove. Má strach o svoj život a zdravie a taktiež o život a zdravie svojich detí, pretože otec maloletých detí sa jej vyhrážal, že ju dopíchá a zavraždí rodinu, posielal jej fotografiu liekov a vyhráža sa, že spácha samovraždu, ak sa s deťmi nevráti. Predmetné tvrdenia riadne navrhovateľka podložila dôkazmi. Matka nesúhlasila s odôvodnením napadnutého rozhodnutia v

závere, že obvyklým pobytom manželov ako aj ich maloletých detí je Maďarsko. Je síce pravdou, že maloleté deti sa narodili v Maďarsku a až do konca augusta 2021 v Maďarsku žili, obe majú maďarské občianstvo, avšak navrhovateľka považovala a považuje za potrebné, aby súd predovšetkým zistil postoj detí či považujú územie Slovenskej republiky za svoj obvyklý pobyt a to už vzhľadom na skutočnosť, že ich školské výsledky sa zlepšili a vytvorili si domov na území Slovenskej republiky. Preto navrhovateľka bola toho názoru, že sú tu ďalšie prostriedky procesného útoku a obrany a nie je úplne zistený skutkový stav. Uvedené dôvody zo strany súdu doposiaľ neboli hodnotené a predovšetkým vo vzťahu k ÚPP nebolo vykonané dokazovanie na najlepší záujem maloletých detí. Odvolací súd preto napadnutým rozhodnutím, ktorému predchádzal nesprávny procesný postup, znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolateľka žiadala o zrušenie napadnutého uznesenia.

4. Manžel navrhovateľky sa vo vyjadrení k dovolaniu stotožnil s rozhodnutím súdov nižších inštancií o zastavení konania iniciovaného navrhovateľkou. Predmetné konanie je právoplatne zastavené a v danej veci už prebieha konanie o rozvod na príslušnom Okresnom súde v Budapešti v Maďarskej republike pod sp. zn. 13.P.XVIII.20.897/2023., ktorý nariadil vo veci pojednávanie na 31. októbra 2023. Vzhľadom na nedostatok právomoci slovenských súdov garantovať styk po právoplatnom ukončení predmetného konania, vrátane konania sp. zn. 7P/121/2021 o neodkladnom opatrení a právoplatne ukončeného návratového konania otec nemá garantovaný styk žiadnou inštitúciou. Nie je pravdou, že by matka v predmetnom konaní prezentovala pravdivý skutkový stav, nie je pravda ani to, že by na podporu svojich tvrdení produkovala vierohodné dôkazy. Matka nerešpektuje žiadne rozhodnutie slovenského súdu, nerešpektuje odporcovi patriace a nikým neobmedzené rodičovské práva a nerešpektuje ani oprávnené záujmy svojich maloletých detí, ktoré majú právo na rodinný život, majú právo na styk s otcom. V tomto ich obmedzuje aj navrhovateľka a aj rodičia matky, ktorí dokonca niekoľkokrát zabránili styku odporcu s jeho deťmi. Je zrejmé, že súd, ktorý nemá právomoc vo veci konať, nemôže vykonať žiadne dokazovanie pre zistenie skutkového stavu. Navrhovateľka tak poukazuje na dovolací dôvod, ktorý neprípadá do úvahy a preto odporca navrhol, aby dovolací súd dovolanie navrhovateľky ako nedôvodné zamietol.

5. Konanie vo veciach rozvodu manželstva spojené s konaním o úpravu pomerov manželov k ich maloletým deťom na čas po rozvode je mimosporovým konaním, ktoré je s účinnosťou od 1. júla 2016 upravené samostatne v ustanoveniach § 92 a nasl. CMP. Ak tento zákon neustanovuje inak, na konanie podľa neho sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku (§ 2 ods. 1 CMP). To platí, až na ustanovenie § 76 CMP, i pre konanie o dovolaní.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania.

9. V preskúmvanej veci navrhovateľka v podanom dovolaní uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a naplnenie ktorého videla v nesprávnom postupe súdu prvej inštancie (a následne odvolacieho súdu).

10. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

11. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa, tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

12. Dovolateľka podala dovolanie v zmysle § 420 písm. f) CSP proti potvrdzujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu o zastavení konania. Namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné, keďže odvolací súd nevzal pri svojom rozhodovaní do úvahy skutkové tvrdenia navrhovateľky uvedené v návrhu na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode, namietajúc, že práve odporca bol ten, ktorý uvedené skutočnosti nevyvrátil žiadnymi relevantnými dôkazmi. Z dovolateľkou vytýkaných vád zmätočnosti vyplýva námietka neúplného zistenia skutkového stavu, nevykonania dokazovania vo vzťahu k úprave práv a povinností rodičov na najlepší záujem maloletých detí, či považujú územie Slovenskej republiky za svoj obvyklý pobyt a v nesúhlase so záverom odvolacieho súdu, že obvyklým pobytom manželov ako aj ich maloletých detí je Maďarsko.

13. K uplatnenému dôvodu prípustnosti dovolania (§ 420 písm. f) CSP) treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

14. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva účastníka konania na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

15. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Prvostupňové a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09). Odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie v spojení s odôvodnením dovolaním

napadnutého rozsudku odvolacieho súdu má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP. Odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím prvoinštančného súdu, nemožno považovať za neodôvodnený. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že obvyklý pobyt maloletých detí je v Maďarskej republike, s poukazom na čl. 8 ods. 1 Nariadenia rady. Odvolací súd zároveň poukázal čl. 3 bod 1, písm. a) Nariadenia rady, v zmysle ktorého vo veciach rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva majú právomoc súdy členského štátu na ktorého území majú manželia obvyklý pobyt, alebo manželia mali naposledy obvyklý pobyt, pokiaľ tam jeden z manželov stále býva. V bode 32. odôvodnenia odvolací súd konštatoval, že zo všetkých skutočností považuje za dané, že manželia domáhajúci sa rozvodu (manžel v Maďarsku a manželka na Slovensku) mali obvyklý pobyt v Maďarsku, resp. obvyklý pobyt v Maďarsku zostal zachovaný manželovi, preto podľa čl. 3 nariadenia rady č. 2201/2003 nie je v konaní o rozvod manželstva právomoc súdu v Slovenskej republike.

16. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje na právoplatné rozhodnutie o nariadení návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu (uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 30. mája 2022 č. k. 2P/1/2022-552 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave z 20. decembra 2022 sp. zn. 20CoP/181/2022), v ktorých oba konajúce súdy dospeli na základe vykonaného dokazovania k záveru o obvyklom pobyte maloletých v Maďarsku.

17. V súvislosti s namietaným porušením práva navrhovateľky na spravodlivý proces, dovolací súd zdôrazňuje, že právomoc súdu je jednou z procesných podmienok konania, splnenie ktorej musí súd vždy ex offio skúmať, aby mohol vo veci konať. Podľa § 2 ods. 1 CMP, na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa § 9 CSP, ak spor alebo vec nepatrí do právomoci súdu Slovenskej republiky, súd konanie bezodkladne zastaví. Podľa § 161 ods. 1, 2 CSP, ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len „procesné podmienky“). Ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

18. Procesné podmienky predstavujú základné procesné predpoklady, aby súd mohol rozhodnúť vo veci samej. Nedostatok procesnej podmienky spôsobuje tzv. vadu konania, ktorá z hľadiska následku na prebiehajúce konanie, môže byť odstrániteľná alebo neodstrániteľná. Súd je povinný skúmať procesné podmienky počas celého konania, v ktoromkoľvek jeho štádiu, pričom konaním sa rozumie jeden celok od momentu jeho začatia až do právoplatného skončenia. Z dikcie § 9 CSP je zjavné, že nedostatok právomoci súdu predstavuje vždy neodstrániteľnú vadu konania s nevyhnutným následkom vo forme uznesenia o zastavení súdneho konania, vydanie ktorého musí po zistení nedostatku právomoci nasledovať bezodkladne (ktorý pojem v zmysle výkladového pravidla podľa čl. 3 CSP je treba vykladať ako „okamžite“).

19. Dovolací súd upriamuje pozornosť dovolateľky na skutočnosť, že v rozhodnutiach súdov nižších inštancií sa konajúce súdy primárne zaoberali otázkou splnenia zákonom stanovených podmienok pre vedenia konania o návrhu navrhovateľky na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov na čas po rozvode, medzi ktoré patrí predovšetkým právomoc (oprávnenie) súdu Slovenskej republiky, pričom v prípade nesplnenia uvedenej podmienky, súd v záujme hospodárnosti konania nevykonáva dokazovanie a konanie bezodkladne zastaví.

20. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie navrhovateľky, v ktorom namietala vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.